

UDK:347.77.03:347.992
Bibliid 1451-3188, 12 (2013)
Год XII, бр. 45–46, стр. 144–152
Изворни научни рад

Сања ЈЕЛИСАВАЦ-ТРОШИЋ¹

ЈЕДИНСТВЕНИ СУД ЗА ПАТЕНТЕ²

ABSTRACT

National courts and authorities of the contracting states of the European Patent Convention are competent to decide on the infringement and validity of European patents, but in practice, this gives rise to difficulties when a patent proprietor wishes to enforce a European patent, or when a third party seeks the revocation of a European patent in several countries. First of all, high costs, risk of diverging decisions and lack of legal certainty. In order to improve the enforcement of patents and to enhance legal certainty EU will be setting up a Unified Patent Court. The Unified Patent Court is a single patent court covering 25 countries, and is comprised from Court of First Instance, a Court of Appeal and a Registry. This Court will be for litigation relating to the infringement and validity of patents. Unified Patent Court will be a court common to the Contracting Member States and thus part of their judicial system. The Court is with exclusive competence in respect of European patents with unitary effect and European patents granted under the provisions of the European Patent Convention. Patent proprietors from Member States of the European Union participating in the enhanced cooperation can request unitary effect of their European patents so as to obtain unitary patent protection in the all Contracting parties of the Agreement. Member States which have decided not to participate in the enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection may participate in the Agreement on a Unified Patent Court in respect of European patents granted for their respective territory. Agreement is open to accession by any Member State of the European Union. Agreement on a Unified Patent Court should enter into force

¹ Мр Сања Јелисавец-Трошић, истраживач сарадник, Институт за међународну политику и привреду, Београд. Електронска адреса аутора: sanja@diplomacy.bg.ac.rs

² Рад је реализован у оквиру научног пројекта „Србија у савременим међународним односима: Стратешки правци развоја и учвршћивања положаја Србије у међународним интегративним процесима – спољнополитички, међународни економски, правни и безбедносни аспекти”, Министарства просвете и науке Владе Републике Србије, евиденциони број 179029, за период 2011–2014. године.

on 1 January 2014 or on the first day of the fourth month after the 13th deposit, provided that the Contracting Member States that will have deposited their instruments of ratification or accession include the three States in which the highest number of European patents was in force in the year preceding the year in which the signature of the Agreement takes place, or on the first day of the fourth month after the date of entry into force of the amendments to Regulation (EU) No 1215/2012 (1) concerning its relationship with this Agreement, whichever is the latest.

Key words: Unified Patent Court, Unitary patent, Serbia, EU.

I) СВРХА

Национални судови и органи власти земаља чланица Европске патентне конвенције су тренутно надлежни за одлучивање о исправности и повреди европских патената. У пракси то доводи до низа проблема када власник патента жели да спроведе европски патент или када треће лице тражи оглашавање ништавим европског патента у неколико земаља. Ту се пре свега јављају високи трошкови, недостатак правне сигурности и ризик од различитих судских одлука. Осим тога, неки појединци и предузећа настоје да искористе разлике у тумачењу хармонизованог европског патентног права и процесног закона националних судова, као и разлике у брзини рада судова и висини одштете. Споразум о Јединственом суду за патенте решава наведене проблеме стварањем суда који је специјализован за патенте (Јединствени суд за патенте) уз његову искључиву надлежност за судске спорове који се односе на европске патенте и европске патенте са јединственим ефектом (јединствене патенте). На овај начин успоставља се један правни систем за решавање свих случајева у вези са патентима.

II) МЕРЕ ЕУ

Споразум Савета о Јединственом суду за патенте који је потписан 19. фебруара 2013. године може се наћи у Службеном гласнику Европске уније (Council Agreement on a Unified Patent Court, 2013/C 175/01).

Уредба Европског парламента и Савета (ЕУ) којом се успоставља појачана сарадња на подручју стварања заштите јединственим патентом, бр. 1257/2012, од 17. децембра 2012. године може се наћи у Службеном гласнику Европске уније (Regulation (EU) No 1257/2012 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection).

Уредба Савета (ЕУ) којом се успоставља појачана сарадња на подручју стварања заштите јединственим патентом што се тиче поступака примењивих на подручје превођења, бр. 1260/2012, од 17. децембра 2012. године може се наћи у Службеном гласнику Европске уније (Council Regulation (EU) No 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements).

Одлука Савета којом се одобрава побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите, бр. 2011/167/ЕУ, од 10. марта 2011. године може се наћи у Службеном гласнику Европске уније (Council Decision of 10 March 2011 authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection).

III) САДРЖАЈ

У Европској унији се осетио недостатак јединствене, интегрисане и специјализоване надлежности за спорове у вези са патентима. Овај проблем је већ дуги низ година био предмет дискусије између различитих актера, укључујући ту и Европску комисију и представнике земаља чланица ЕУ. Током ових разговора одвојила су се два питања која је требало решити. Прво је питање европског патента, сада под називом европски патент са јединственим ефектом (јединствени патент). Друго је питање Јединственог суда за патенте. Решавање ових питања је одрађено у пакету који је укључивао једну ЕУ Уредбу о јединственом патенту, једну ЕУ Уредбу о језику споразума за јединствени патент и један Споразум о Јединственом суду за патенте. Од 1. јануара 2014. важиће један патентни закон за све земље Европске уније. На тај начин патентне апликације моћи ће се поднети много једноставније. Одлуком Савета 2011/167/ЕУ од 10. марта 2011. године 25 држава чланица Европске уније одлучило је да међу собом успостави појачану сарадњу на подручју стварања заштите јединственим патентом. Уредбом Европског парламента и Савета (ЕУ) бр. 1257/2012 од 17. децембра 2012. успостављена је појачана сарадња на подручју стварања заштите јединственим патентом, која је допуштена Одлуком 2011/167/ЕУ. Уредбом Савета (ЕУ) бр. 1260/2012 од 17. децембра 2012. године успостављена је појачана сарадња на подручју стварања заштите јединственим патентом што се тиче поступака примењивих на подручје превођења. Обе ће се уредбе почети примењивати од 1. јануара 2014. године или од датума ступања на снагу споразума о јединственој судској надлежности за патенте, ако ће бити реч о каснијем датуму. Након једног од најдужих преговора у историји

Европске уније (40. година), 19. фебруара 2013. године 25 земаља чланица је потписало последњи уговор „патентног пакета“ за успостављање Јединственог суда за патенте који заокружује подухват јединственог европског патента. Само Бугарска, због домаћих административних разлога (али се очекује да ће касније потписати), Пољска, због потенцијалног негативног утицаја јединственог патентна на њену привреду и Шпанија, због језичких проблема, нису потписале споразум. Споразум ће обезбедити јединствену примењивост патентног права на територијама земаља потписница. Суд ће имати више седишта у Паризу, Лондону и Минхену. Захваљујући његовом оснивању избећи ће се појава више судских спорова у вези са истим патентом у различитим државама чланицама. Такође оснивање овога суда би требало да спречи контрадикторне одлуке суда у вези са истим питањима, што би све значајно смањило трошкове патентних парница. Споразуми сада треба да буду ратификовани од стране земаља ЕУ које су их потписале, пре него што нови европски јединствени патент ступи на снагу 1. јануара 2014. године. Споразум о оснивању Јединственог суда за патенте да би ступио на снагу мора да буде ратификован од стране најмање 13 земаља чланица ЕУ, укључујући ту Француску, Немачку и Велику Британију. Аустрија је 7. августа 2013. године прва и до сада једина ратификовала Споразум о Јединственом суду за патенте. Јединствени суд за патенте ће обухватити Првостепени суд, Апелациони суд и Регистар. Првостепени суд се састоји од централног дела са седиштем у Паризу и две секције у Лондону и Минхену, и неколико локалних и регионалних делова у земљама потписницама Споразума. Апелациони суд ће се налазити у Луксембургу. Побољшана сарадња у области стварања јединствене патентне заштите поштује надлежности, права и обавезе држава чланица које не учествују у овом пројекту. Могућност добијања јединствене патентне заштите на територији земље чланице не утиче на доступност или услове патентне заштите на територији државе чланице која не учествује у овој иницијативи. Осим тога, предузећа из земаља које нису учеснице треба да имају могућност да добију јединствену заштиту патента на територији држава чланица које учествују под истим условима као и предузећа држава чланица које учествују у пројекту.

Када се ради о превођењу аранжмана за јединствени патент користиће се већ испробан процес у оквиру Европског завода за патенте, а то су преводи засновани на три службена језика – енглеском, француском и немачком. По признању европског патента никакви накнадни преводи неће бити потребни уколико се носилац патента определи за јединствени патент. Биће доступан квалитетан рачунарски превод ради пружања информације о садржини

патента. У току прелазног периода, док систем превода не буде у потпуности оперативан, тамо где је језик поступка пред Заводом француски или немачки, мора се обезбедити пун превод на енглески. У случајевима да је језик поступка енглески онда се мора обезбедити превод на неки од званичних језика неке од чланица ЕУ. Овај превод мора попунити подносилац патента заједно са захтевом за јединствени патент. Администрирање тих превода ће бити још један од нових задатака Завода. Поред тога за подносиоце захтева који имају место пребивалишта, или главно место пословања у некој од држава чланица ЕУ, а службени језик им није један од три наведена, биће уведен систем додатне надокнаде за трошкове превођења своје пријаве код јединственог патента. Захтев за јединствену патентну заштиту може се поднети од 1. јануара 2014. године, или од датума ступања на снагу Споразума, или од дана ступања на снагу Споразума о Јединственом суду за патенте. Европски јединствени патент ће, поред већ постојећих националних патената и класичних европских патената бити још једна опција за кориснике. Јединствени патент ће бити европски патент признат од стране Европског патентног завода на основу одредби Конвенције о европском патенту која производи ефекат на територији 25 држава након признања на захтев носиоца патента. На тај начин јединствени патент неће утицати на текуће послове Европског патентног завода око претраге, прегледа и одобравања патената. Овај механизам ће бити много једноставнији и јефтинији од постојећег, према којем Европски завод за патенте сада издаје европске патенте, али да би одобрење постало ваљано у некој од држава чланица, иноватор је био присиљен тражити валидацију у свакој држави која тражи да се патент заштити. Подношење захтева ће бити могуће на било којем језику ЕУ, а захтеви ће се обрађивати на једном од три радна језика ЕУ: енглеском, француском или немачком. Како би цела процедура била лакше доступна свим корисницима осигураће се аутоматски превод патената и захтева за патентима у ЕУ, и то на свим службеним језицима ЕУ. Европски завод за патенте ће преузети неколико додатних задатака. У Заводу ће се подносити захтеви за јединствен патент. Ту ће се прикупљати, управљати и слати таксе за одржавање патентног права и за вођење регистра јединствених патената, који ће обухватати и информације као што су лиценце, трансфер, ограничења, одузимање или истицање права. Стварање јединственог европског патентног система биће велики подстицај за иновације. Успостављање јединственог патентног система требало би значајно да смањи трошкове повезане са добијањем патената у државама ЕУ и да придонесе расту активности везаних уз патенте неопходне за пословање у

ЕУ. Нови патентни систем подстаћи ће пословне кругове на промовисање иновација, а што би у крајњој инстанци требало повећати конкурентност. Такође, предвиђа се повећање интереса предузећа у Европској унији за заштиту њихових иновација и нових технолошких решења широм Европе. Јединствени патент важиће у свим земљама потписницама, а моћи ће се добити испуњавањем једноставног захтева Европском заводу за патенте. Нови јединствени патент би требало да донесе користи и земљама које нису чланице Европске уније, можда и више него земљама чланицама. Наиме, процес пријављивања патената (процес апликације) остаје исти, а јединствени патент се остварује накнадно, као замена националним потврђивањима патентне заштите. Тај процес је јефтинији од валидације у свим земљама Европске уније појединачно. Са друге стране, како су подносиоци патената (апликанти) до сада потврђивали патентну заштиту само на територијама неколико држава од интереса, ова разлика није толико велика. Јединствени ефекат патент може добити након што Европски завод за патенте призна европски патент. Поступак признавања јединственог патената у Европском заводу за патенте ће бити исти као и за све друге европске патентне пријаве. Јединствени патент значи да ће патент имати јединствену заштиту и производити једнаке ефекте у свим земљама Европске уније потписницама Споразума. Он се не може ограничити, пренети или укинути појединачно, већ само на територији свих земаља ЕУ. Споразум о Јединственом суду за патенте установљава тај суд као суд држава чланица. Првобитни предлог је обухватао и земље које нису чланице ЕУ, међутим утврђено је од стране Суда правде ЕУ да није у складу са правом ЕУ, зато што тада суд не би потпадао у потпуности у оквире правног система Европске уније. Због тога је Јединствени суд за патенте основан путем споразума између држава потписница, а отворен је једино за земље чланице Европске уније. Ступање на снагу Споразума о Јединственом суду за патенте захтева измене и допуне Уредбе Брисел I. Европска комисија је поднела амандмане за измену ове Уредбе 26. јула 2013. године и они треба да буду одобрени од стране Европског парламента. Да би се завршили сви послови око оснивања и почетка рада, Јединствени суд за патенте основао је Припремни комитет, који се састоји од свих држава потписница Споразума о Јединственом суду за патенте. Све су се ове државе обавезале да ће успоставити нови суд, а посао Припремног комитета је да надгледа тај процес. Процес има пет етапа, односно пет главних задатака које треба остварити, а то су: правни оквир, финансијски аспекти, информационо-технолошки оквир, објекти и људски ресурси и њихова обука. Припремни комитет ће постојати све док се не установи нормално функционисање Суда,

а очекивани рок је две године. Јединствени суд за патенте је основан за решавање спорова у вези са европским патентима и европским патентима са јединственим ефектом. Овај Суд ће бити заједнички за све земље чланице ЕУ које су потписале Споразум о његовом оснивању и на тај начин подлеже истим обавезама под законодавством Европске уније као и било који национални суд. Споразум о Јединственом суду за патенте се примењује на европски патент са јединственим ефектом, на потврду о додатној заштити за производ заштићен патентом, европски патент који још није истекао на дан ступања на снагу овог Споразума или је одобрен после тог датума, не доводећи у питање члан 83 и европску пријаву патента која је у току на дан ступања на снагу овог Споразума, или која је поднета после тог датума на прејудуцирајући члан 83. Суд чине Првостепени суд, Апелациони суд и регистар. Суд ће имати својство правног лица у свакој држави уговорници и уживати најшири правни капацитет који имају правна лица према националним законима те државе. Суд ће представљати председник Апелационог суда који ће бити изабран у складу са статутом. Суд ће имати искључиву надлежност, између осталог, и поводом акција у вези са стварним или предвиђеним кршењем патентног права, укључујући и противтужбе у вези са лиценцом, поступцима за одузимање патента, противтужбом за укидање патента, поступцима који се односе на коришћење проналаска пре признања патента, поступцима за надокнаду за лиценце на основу члана 8 Уредбе (ЕУ) бр. 1257/2012 и активности које се тичу одлуке Европског завода за патенте у обављању послова из члана 9 Уредбе (ЕУ) бр. 1257/2012. Приликом суђења пред Јединственим судом за патенте, извори права, у потпуности у складу са чланом 20, биће:

- Закони Уније, укључујући Уредбу (ЕУ) 1257/2012, и Уредбу (ЕУ) 1260/2012;
- Споразум о Јединственом суду за патенте;
- Конвенција о европском патенту;
- Остали међународни уговори у вези са патентом који су обавезујући за све земље чланице;
- Национални закон.

Суд ће своје одлуке доносити у потпуности у складу са горе наведеним изворима права. Суд ће се финансирати из сопствених прихода и ако је потребно, посебно у прелазном периоду, средствима држава чланица потписница Споразума. Приходи које ће Суд самостално остваривати потицаће од судских такси и других прихода. Висину судских такси одређује Административни одбор (*Administrative Committee*). Таксе ће бити одређене

на нивоу који омогућава поштовање равнотеже између принципа правичног приступа правди, посебно за мала и средња предузећа, физичка лица, непрофитне организације, универзитета и института и адекватног покривања трошкова самог Суда. Ако Суд није у могућности да избалансира свој буџет из сопствених извора прихода добиће финансијску помоћ од држава чланица ЕУ које су потписале Споразум о Јединственом суду за патенте.

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Споразум о Јединственом суду за патенте је потписан 19. фебруара 2013. године од стране 25 држава чланица ЕУ, а ступа на снагу 1. јануара 2014. године, или првог дана четвртог месеца након депоновања инструмената о ратификацији или приступању у складу са чланом 84 од стране најмање 13 држава потписница, укључујући Немачку, Француску и Велику Британију, или првог дана четвртог месеца од датума ступања на снагу измена и допуна Уредбе (ЕУ) бр 1215/2012 у погледу њеног односа са овим споразумом, шта год да је најновије. Свака ратификација или приступање после ступања на снагу овог споразума, ступа на снагу првог дана четвртог месеца после депоновања инструмената о ратификацији или приступању.

V) ИЗВОРИ

- Agreement on a Unified Patent Court and Statute, document 16351/12, of 11.01.2013, pp. 121. Депонован у архиви Генералног секретаријата Савета Европске уније.
- Council Decision No 2011/167/EU of 10 March 2011 authorising enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection, *Official Journal of the European Union*, L 76, 22/3/2011, pp. 53–55.
- Regulation (EU) No 1257/2012 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection, *Official Journal of the European Union*, L 361, 31/12/2012, pp. 1–8.
- Council Regulation (EU) No 1260/2012 of 17 December 2012 implementing enhanced cooperation in the area of the creation of unitary patent protection with regard to the applicable translation arrangements, *Official Journal of the European Union*, L 361, 31/12/2012, pp. 89–91.
- Council Agreement on a Unified Patent Court, 2013/C 175/01, *Official Journal of the European Union*, C 175, 20/6/2013, pp. 1–40.
- Јелисавац-Трошић Сања, Зиројевић-Фатић Мина, „Сарадња у области стварања јединствене патентне заштите“, *Европско законодавство*, бр. 37–38/2011, стр. 215–224.

VI) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Током последњих година појачана је сарадња између Европског завода за патенте и Завода за интелектуалну својину Републике Србије. Када говоримо о оквирном поређењу земаља у региону, а у вези са заштитом проналазака патентом коришћењем Европског патентног система, Србија је на нивоу који су оствариле Румунија и Бугарска. Хрватска и Словачка имају око 50% више европских патентних пријава и преко двоструко више патената, док Словенија и Грчка имају 3–4 пута више пријава. Мађарска има више европских патентних пријава од свих наведених земаља и тиме заузима прво место у региону. Европски патенти обезбеђују уштеду у трошковима и потпуну правну заштиту за проналаске на једном од најдинамичнијих тржишта у свету, тржишту ЕУ. Србија је 1. октобра 2010. године постала земља чланица Европске патентне организације. Европска патентна организација је међувладина организација која је основана 7. октобра 1977. године на бази Конвенције о европском патенту, која је потписана на Дипломатској конференцији у Минхену још 1973. године. Европска патентна организација се састоји из два тела: Европског завода за патенте и Административног савета. Чланство Србије у Европској патентној организацији и сарадња са Европским заводом за патенте, као њеним извршним телом, помаже изградњи квалитетног и ефикасног система заштите интелектуалне својине у нашој земљи. Такав систем један је од важних предуслова за прикључење наше земље Европској унији и Светској трговинској организацији. Поред употребне вредности, важан опредељујући фактор вредности патента је и његова продајна моћ, која у великој мери зависи од развијености тржишта патената. У земљама попут Србије ова тржишта карактерише недовољна ликвидност. Пошто се предвиђа да ће јединствени патентни систем смањити трошкове за добијање заштите то ће користити и иноваторима из Србије да јефтиније, лакше и брже остваре своја права на тржишту Европске уније. На овај начин се отвара могућност једноставнијег пласмана домаћих идеја у земље ЕУ. Адекватном заштитом патената у свим земљама потписницама споразума омогућена је сарадња малих и средњих предузећа са компанијама ЕУ путем лиценцирања или продаје патентом заштићених производа.